שתי מדות פרק עשירי מנחות צג.

מסורת הש"ס

א) [תמורה כ. ערכין כ. כל הסוגיא], ב) [תמורה כ: ע"ש], ג) ערכין כ. [חולין כ: ע"ש], ד) [נדרים מב. ביצה כ. זבחים נב.], ה) [תענית כ: ופ"ק], ו) [עי' תוס' סוכה כח: ד"ה לדבות ותוס' מנחה מ"ב ד"ה כנ"ל], ז) [מכלל שיך ביל לעמ' הקדש], ח) ל"ל ששה, ט) ע"כ שיך לעמיד הקדש, י) ל"ל ולאחר. ל"ק, כ) [נדל"ל בשופטים קרבן מתחיל"], ל) [אולי ל"ל דמה סוף מי הם ד"ה ומה"ד לדבות כל בעלי קרבן לסמיכה לית ליה. דקסבר מי], מ) דף לד:, נ) [ס"ס ד], ס) [מנהדרין לי:], ע) [מות כב. מ) [מנינה כב.], פ) [ד"ה מלמד ע"ש], ק) [כן פירש רש"י כרש בריכין ולקמן בגמרא ריש דף לה. ר) [דף לד.], ש) ל"ל מחוכין. ל"ק], ת) ל"ל מחוכין. ל"ק], א) [ועי' תוס' סוכה כח. ד"ה ר' יוחנן ותוס' לעיל ח: ד"ה מלי מאכל], ב) [קדושין לו.], ג) [וע"ש תוס' זבחים כח. ד"ה מ"ש].

הגהות הב"ח

(א) גמ' א"ל לא צריכא מתניתין מני: (ב) רש"י ד"ה פיגם ומה לי קרבו ומשני ולא ל"ל ד"ל: (ג) ד"ה כל בעלי יכו' הכ"ל: הס"ל ואח"כ ר"ה אמר ליה ר' חנניה איפכא:

רבינו גרשום

קראי למה לי. דחלמא קרבנו כתיבי: לדבות כל בעלי קרבן. כל שיש להן חלק לסמיכה: א"ל איפכא. כלומר אהפך כדי שלא תקשי לי המשנה: א"ל רבא לא צריכא דמתני' ר' יהודה היא: יליף תחלת הקדש בשמיעה דהיינו במקדישו תחלה מסוף הקדש סמיכה דסמיכה בשעת שחיטה היא שעה שמבערו מן העולם: יורש אינו סומך דהקאמרת קרבנו ולא של אביו: עכו"מ וחברו מחד קרא נפיק דזה וזה אינו שלו: אינו מדבר אלא בלשון זכר דכתיב ולא יחליפנו ולא כתיב בתחליפנו: אחיא סמיכה סמיכה מזקני העדה. והם מנוקים מכל מום:

שיטה מקובצת

א) ליה איפכא דאות ר' נחמיה: ב) חיבת מני נחמיה: ג) בני ישראל. עיין תוס' לעיל (דף סא ע"ב): ד) מזקני העדה: ה) דיליף מעולת רחיבות דאמר נחמיה: ו) קרבנו ששה קרבנו כתיב בענינא: ז) עובד כוכבים א) לרבות כל בעלי קרבן דסמיכה בבעלים בעינן וכל מי שיש לו כו': ח) פה"ד אמר ליה רב חנניה איפכא: ט) אינו שלו:

א) קרבנו. [] דתנא [ב] קרבנו כתיבי בענייננא דשלמים (ויקרא ז) שלשה מיניהו דרים להו התם לדרשא אחרינא ושלשה דרים הכא: **ולא בכבור.** עשון סמיכה: **מעשר שמקדש לפניו ולאחריו.** כדאמר (בכורות דף פ.) קרא לתשיעי שיהי וכו': **איכא למיפרך.** דלא הוי צריכי קראי דאפילו לא מיעט רחמנא מקרבנו לא תנית ילפת משלמים מה לשלמים כדין הוא דעשונים סמיכה שכן טעונין תנופת חזה ושוק תאמר בגלו דאין טעונין תנופה ולמה לי קראי: (כ) ולאי לא לריכי קראי אלא אסמכתא בעלמא אלא עיקר קראי למה לי הואיל ואסמכתא מיהו [ג]: **ולא קרבן חבירו.** שאין אדם סומך על קרבן חבירו: **ולא על קרבן עובד כוכבים.** [ד] דסמיכה בבעלים בעינן: **כל בעלי קרבן.** מי שיש לו חלק בקרבן סומך (ג) עליו: [ה] **ורבי חנניה אומר ליה איפכא.** כלומר דאתני [ו] יורש סומך ויורש סומך מימר כי היכי דלא תקשה ליה מתניתין: **אמר ליה לא נריכה.** דמתניתא דתנו אינו סומך ואינו מימר רבי יהודה היא: **וליף תחלת הקדש.** דהייט תמורה שמקדישה תחילה מסוף הקדש סמיכה שהוא סומך בשעת שחיטה דתכף לסמיכה שחיטה: **יורש אינו סומך.** כדאמר קרבנו ולא קרבן אביו: **עובד כוכבים וחבירו מחד קרא נפקא.** זה וזה אינו [ז] שלו ותרוייהו מהאי טעמא הוא דסמיכה בבעלי בעינן: **אינו מדבר אלא בלשון זכר.** לא יחליפנו ולא ימיר בלשון זכר הוא: **מה פוטינו.** כלומר איהך נרבה את האשה: **אלמוד לומר המר ימיר.** לרבות את האשה: **ורבנן.** נפקי לאשה מוהש: **גמ' אפילו סמיכה.** לכל קרבן שסמיכה דזקוק עדה דפר העלם דבר של צבור דמה להלן סומא לא דאמרינן (סנהדרין דף י.) אתך [נמדבר יא] כדומין לך: **מעולת רבייה.** דהשם כתיב [שמות כט] יקלה יקלה ואמרינן (מנינה דף ד.) פרט לסומא:

רש"י בת"י

ולא קרבן חבירו. דלא בעי סמיכה [בשל חבירו]: **כל בעלי קרבן.** אשה [היה לה כ] בשופטים] קרבן אחד סומך עליו ולא [מתחייבי לסמוך] כולם: **איפכא.** אהפך: ה"ג **מתניתין ר' יהודה היא: תחלת הקדש.** תמורה [השתא] כשאמיר הוא מתיה להקדישה: [**מסוף הקדש**]. סמיכה דמה [סמיכה] ג) אין לאחר סמיכה דקבלה אחד [סומך] לכולם: עכו"מ וחבירו מחד קרא נפקא [דמשלו] ולא הבעלים בין שלומו של עכו"ם וכין שלומו של ישראל: **שכל הענין.** של תמורה: **מה פוטינו לרבות.** אחר שקופינו לרבות את האשה: **מתני' וסמיכה שיר מנוס.** דאינו מעכב כפרה: **במקום שסומכין שומכין.** באותו מקום ולא יחזור [ממקומה]: **גמ' מוקני העדה.** לאו דומין נינהו כדאמרי' בסנהד' מ) [מקרא] ריבים לגבעים [ועוד] כשם שבית דין מנוקין בגדלן כך מנוקים ממום דכתיב ב) כלך יפה רעיתי ומום אין בך מ): **מעולת רבייה.** דבעי סמיכה התם סומין לא [דכתיב] מ) יקלה יקלה ואמרי' מ) אבל סומין לא:

קראי למה לי. פי' בקונטרס דתנא קרבנו כתיבי בשלמים בויקרא ואם מן הצאן קרבנו אם ככש הוא מקריב קרבנו וסמך ידו על ראש קרבנו וכתיב ממנו קרבנו ומה ומסך ידו על ראשו תרי ואם עז קרבנו והקריב ממנו קרבנו ומה ומסך ידו על ראשו משיב כמו קרבנו: **תחלת** הקדש מסוף הקדש. תמורה שמקדישה וכנזיר נפקיר בית שמאי (דף לא.) חשיב לתמורה סוף הקדש אבל הכא לגבי סמיכה חשיב תחלת הקדש ואית ספרים דגרסי הכא איפכא וכפ' הזהב (כ"מ עה.) נמי קרי תמורה סוף הקדש לגבי חילול: **קרבנו** ולא קרבן עובד כוכבים. הא דדרשינן בפרק כל המנחות באות מלה (לעיל פא:) בני ישראל סומכין ואין העובדי כוכבים סומכין פירשתי שם ג): **לרבות** כל בעלי קרבן לסמיכה לית ליה. ק) פי' בקונ' אחד סומך על ידי כולן וכרש תמורה (דף כ.) פירש בקונט' דלא סמכי כלל ויש ספרים שכתוב שם מ"ט דלא מייתי קרבן דילהו משמע כפירושו אבל קשה דלקמן ר) אמרי' קרבנו לרבות כל בעלי סמיכה שיכול ומה תנופה שנתרבתה בשחוטין מתמעטה ש) במחוברין סמיכה שלא נתרבתה בשחוטין אין דין שתתמעט ת) במחוברין משמע דאי לאו קרא הוה אמינא דהוי כתנופה דאחד מניף על ידי כולן וכאן נמי אחד סומך על ידי כולן: **מיבעי** ליה לרבות את האשה. מימה דבפרק אין מעמידין (ע"ז מ.) שמעינן ליה לר' יהודה גבי המוז יומל דבהא תורה כלשון בני אדם ושמא במקום שהפסוק מוכיח לא אמרינן א): **לפי** שכל הענין בולו אינו מדבר **אלאבלשון**זכר.בכמהמקומות בעי קרא למעט אשה כגון בני ישראל סומכין ואין בנות ישראל סומכות ב) וכן (שוטה דף כג.) בגניבתו ולא בגניבתה אע"פ שכל הענין אינו מדבר כולו אלא בלשון זכר משום דהשוה הכתוב אשה לאיש וכל עונשים שכתורה (קדושין דף לה.) אלא הכא היינו טעמא דמפרש ברש תמורה (דף כ:) מהו דתימא הני מילי עונש דשוה בין ביחיד בין בציבור אבל הכא כיון דעונש שאינו שוה בכל הוא דתנן אין הציבור והשותפין עושין תמורה אשה נמי כי עברה לא מילקי קמ"ל וא"ת ולמה ליה למימר שכל הענין כולו הוה ליה למימר לפי שיש לנו ללמוד תחלת הקדש מסוף הקדש דכי היכי דאינה סומכת אינה ממירה ועוד קשה דיליף סוף הקדש כגון שמיטה ומתחלת הקדש כגון סמיכה ונבעי שמיטה בבעלים ומיהו זה ר"ל כדאמר בהקומץ רבה (לעיל יט.) דגלי רחמנא בפרו של אהרן ושמטו את פר החטאת אשר לו מכלל דבעלמא לא בעינן בעלים ועוד קשה הא דתנן גרש תמורה (דף ז:) דאין כהנים ממירין בנכור משום דכתיב הוא ותמורתו יהיה קדש היכן קדושה חלה בנכרי בעלים אף תמורה בנכרי בעלים ועוד קשה דבעי התם בתמורה (דף כ:) עובד כוכבים מהו שימיר ויליף מסמיכה דאין עובד כוכבים סומך ויש לומר דדווקא גבי יורש גמרי מהדדי דאי חשיב קרבנו לגבי האי אבל בעלמא לא יליפי מהדדי כלל: **ורבי** יהודה **ואם לא** דריש. הא דבעלמא דרש ר' יהודה וי"ו פירשתי בסוף התכלת (לעיל נא: ד"ה וי"ו): **הכל** מוטבין. גרש ערכין (דף כ.) אמרי' הכל לאיתויי יורש ותימה הא תנא ליה רישא וכמו כן קשה מהכל ממירין דאמרי' התם גרש תמורה (דף כ.) דהכל לאיתויי יורש ולא כדבי יהודה וממתני' דלעיל שמעינן לה דאוקימנא דלא כר' יהודה וי"ל דאורמיה דתנא הכי כיון דלא מייתר ליה בכא בכך רגיל לשנות ומתני' דלעיל שמעינן לה בהדיא בשאר דוכתי כדאשכחן בכתובות בפ' נערה (דף מח: ושם) דתנן לעולם היא ברשות האב כו' מפרש בגמ' מאי לעולם לאפוקי ממשנה ראשונה אע"ג דמשנה ראשונה ואחרונה תנן בפרק אע"פ (שם נז.) וכן גרש יבמות (דף ג.) תנן פוטרות משום דאי תנא אוסרת ה"א אוסרת ליבם אבל מיאלן אלמה אע"ג דהא מילתא שמעינן מכמה מתני' דאפי' תליה לא בעי כדקתני (שם דף כ.) כל היכולה למלן ולא מיאבה לרתה חולצת ולא מתיבמת אלמא דאיתן אפי' תליה לא בעו עוד תנן (שם דף יג:) אלמא בית הלל מכשירין ואי בעית תליה אפי' מדרבנן היו פוסלין כדאשכחן ברש החולץ (שם ל:) גבי מת בתוך שלשים ועמדה ונתקדשה לאש אשת כהן אינה חולצת שלא מיפסל לו וברש ברכות (דף כ. ושם) נמי אמרינן מילתא אגב אורחיה קמ"ל הערביב שמשו אוכל בתרומה אע"פ שהיא משנה כמסכת נגעים (פי"ד מ"ג) ג): **רב** חסדא ורבי יצחק בר אבדימי. כאן ולקמן בפרק שתי הלחם (דף לח.) משמע שהיה חברו של רב חסדא והוא היה רבו

תחליפני דהוי לשון נקבה (שם ב.). **מה פוטינו.** תמה פוטינו לרבות את האשה מהיכא נקרבנה יהא תמוה (ערכין שם) כלומר מהיכן נלמוד שפוטינו לרבות את האשה (תמורה שם). **ת"ל המר ימיר.** מדמייתר קרא תרי דמתני (שם). **הכל סומכין.** לאתויי יורש, והא יליף לכתחלה קאמר דמלינה דמיא עליה על מרחיה (חולין ב.). **ותבף לסמיכה שחיטה.** מדמתיב ומסך ומסמכו (ביצה ב.).

עין משפט נר מצוה

מהו א מ"ר פ"ג מהל' מעה"ק הלכה ה:
מה ב מ"ר שם פ"ט הלכה טו:
מג ג מ"ר פ"ח מהל' תמורה הלכה ז:
נ ד מ"ר פ"ג מהלכות מעה"ק הלכה ח:
נא ה מ"ר שם הל' יב:
נב ו מ"ר שם הל' יב:
נג ז ח מ"ר שם הל' יב:

תורה אור השלם

1. לא יַחֲלִיפֶנּוּ וְלֹא יָמִיר אֹתוֹ טוֹב בְּרַע אוֹ רַע בְּטוֹב וְאִם הָמֵר יָמִיר בְּהֵמָה בְּבְהֵמָה וְהָיָה הוּא וּתְמוּרָתוֹ יִהְיֶה קֹדֶשׁ:
ויקרא כז י
2. דַּבֵּר אֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאָמַרְתָּ אֲלֵהֶם אָדָם כִּי יַקְרִיב מִכֶּם קָרְבָּן לֵיקֹוָק מִן הַבְּהֵמָה מִן הַבָּקָר וּמִן הַצֹּאן תַּקְרִיבוּ אֶת קָרְבַּנְכֶם: ויקרא א ב

מוסף רש"י

יורש. אדם שהפרים אביו קרבן ולא הספיק להקריבו עד שמת (ערכין ב.). סומך. על קרבן אביו שהפרישו אביו בחיי ולא הספיק להקריבו עד שמת (תמורה ב.). יורש מימר. שהמיר בקרבן שהפרים אביו בחיי שתמורתו תמורה (שם). מאי שעמא דר' יהודה. דאמר יוצא אינו ממיר. קרבנו. גבי סמיכה כתיב אלמא קרבנו גבי שלמים בריקא דתנא ר' יהודה לא מייתי קרבנו גבי אלמא תחלת הקדש. תמורה שהיא תחלת הקדשה של בהמה זו סוף הקדש. סמיכה שהוא סומך לשחיטה (ערכין שם). ולא קשיא וכפ' קרי לתמורה סוף הקדש בתמצת שיר (דף לא.). משום דלא אתיא הכא בסמיכה אלא דגבי קרבן אחר דאתי לתמורה סוף הקדש בעי קרבן דאתי לתמורה. תמורה תחלת הקדש לגבי סמיכה שהיא לאחר סוף הקדש לסמיכה שחיטה (תמורה שם). לרבות כל בעלי קרבן לסמיכה. דמשה שהקריבו קרבן אחד בשותפות כולן צריכין לסמוך עליו ואין אחד אחד סומך עליו (ערכין שם). אלא נשתתפו כ' לו ג' כל אחד ואחד קרבנו וכולן אוכל אחד ואחד קרבנו וכולן סומכין בו (תמורה שם). ליתי ליה. דקס"ל אחד סומך לכולן ולא הוי כשותף על קרבן אביהו שהאל והוא שייך בה (ערכין שם). דתלתי מיעט שיהא סמיכה כיון דלא מייתר קרבן דיליה לכל אחד ואחד וכי מטעם לכל אחד ואחד וכי מתיב קרא לקרבנו ולא קרבן אביו (תמורה שם). עובד כוכבים וחבירו. דאין ישראל סומך על קרבן עובד כו"ם, ולא על קרבן ישראל אבל חבירו אחד קרא נפקא. דהני לא קרבנו ניעבו. אבל אביו פיעבד קרא דפר"ל קרבנו קרבנא ניה טופל ויורש הוא (ערכין שם). דמשמע קרבנו ולא שלחו בין של ישראל בין של עכו"ם. דלמעוטי עכו"ם עצמו שלא יסמוך לא ברוך דאמרינן במנחות וכתורת כהנים בני ישראל ומסך, בני ישראל סומכין ואין העכו"ם סומכין (תמורה שם). אלא בלשון זכר. דכתיב לא יחליפנו דהיינו לשון זכר ולא כתיב לא תחליפני דהוי לשון נקבה (שם ב.). מה פוטינו. תמה פוטינו לרבות את האשה מהיכא נקרבנה יהא תמוה (ערכין שם) כלומר מהיכן נלמוד שפוטינו לרבות את האשה (תמורה שם). ת"ל המר ימיר. מדמייתר קרא תרי דמתני (שם).

Torah-Box.com
diffusion du judaïsme aux francophones
Tél. FR : 01.80.91.62.91 - Tél. ISR : 077.466.03.32 - contact@torah-box.com